

LILIA BICEC-ZANARDELLI

Lilia BICEC-ZANARDELLI s-a născut la 2 martie 1965, în satul Viișoara, Glodeni din Republica Moldova, în familia unor foști deportați în Siberia. Licențiată a Facultății de Jurnalistică a Universității de Stat din Chișinău și a Academiei Europene din Verona. A lucrat la redacțiile gazetelor raionale din Căinari și Glodeni, apoi la publicația liberă *Accent provincial* din județul Bălți. Fondatoare a revistei *Moldbrixia news* (în română și italiană); din 2013, corespondent al cotidianului *Giornale di Brescia*.

Cărți publicate: *Testamentul necitit*, roman epistolar, Editura „Cartier”, 2009, reeditat în 2018; *Miei cari figli, vi scrivo*, Editura „Einaudi”, Torino, 2013; *Donna e...*, antologie de proză scurtă a femeilor din Italia, Editura „Rai Com Spa”, Roma, 2014; *Moldova*, istorie orală (antologie de istorii ale femeilor din lume: Franța, Albania, Argentina, Marocco, Siria, etc. – „La tela di Penelope”), Editura „Moica”, Brescia, 2014; *Bumerang*, Editura „Cartier”, 2016; *Boomerang*, Editura „Europa Edizioni”, Roma, 2018, urmat de a doua ediție în 2021, Editura „Another Coffee Stories”.

Prezentă în antologia *Novel of the World*, Editura „Mondadori”, Milano cu nuvela *Mămăligă cu dor de casă*, antologie lansată la EXPO, Milano 2015.

În 2016 în baza cărții *Testamentul necitit*, varianta italiană, a fost turnat documentarul „Am și eu un loc în lume” pentru televiziunea RAI 3.

Romanul *Lagărul 33* apare la Editura „Cartier” în octombrie 2019. În același an este editat în italiană cu titlul *Lager 33* la Editura „Albatros”. Ulterior, e reeditată, cu unele modificări, la Editura „Another Coffee Stories”, intitulată *Amore siberiano*. La aceeași editură, în 2022, Lilia Bicec-Zanardelli publică în italiană *DecaSguardi*.

„Un roman cu adevărat emoționant și profund, capabil să zguduie sufletele acelor care știu să asculte și să citească printre rânduri subtilitățile unei existențe ce pentru mulți este oarecum necunoscută.

Este un roman alcătuit din vise, speranțe și mari aspirații, dar și din durere și dezamăgire.

Este o carte dulce și amară, ca însăși viața.”

Nadia BOIONI

LILIA
BICEC-ZANARDELLI

Bumerang

Roman

Ediția a II-a

CARTIER POPULAR

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro

cartier.ro

cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks și pe cartier.ro & cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.

Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.

Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria online, cartier.ro

Tel.: 0785 199 823. E-mail: codex@cartier.ro

Librăria online, cartier.md

Tel.: 068 555 579. E-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro

Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Em. Galaicu-Păun

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Marina Darii

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Lilia Bicec-Zanardelli

BUMERANG

Ediția a II-a, mai 2023

© 2023, 2016, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Bicec-Zanardelli, Lilia.

Bumerang: Roman/ Lilia Bicec-Zanardelli; coperta: Vitalie Coroban;

design: Marina Darii. – Ed. a 2-a. – [Chișinău]: Cartier, 2023 (Bons Offices). – 184 p. – (Cartier popular/ colecție coordonată de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4).

[500] ex.

ISBN 978-9975-86-673-6.

821.135.1(478)-31

B 52

*Dedic această carte copiilor
lipsiți de căldura maternă*

Un diptic verbal...

După mai mulți ani de activitate jurnalistică, ca fidel cronicar al prezentului, mi se pare firească afirmarea Liliei Bicec-Zanardelli în ipostază de scriitoare. Nu mă surprinde. Are deja bine antrenat condeiul, imaginația, curiozitatea și spiritul de penetrare a realității, dar și abilitatea de a relata în scris. Astfel, după parcurgerea unui calvar zis calea migrației, purtând sigiliul acestui fenomen, Lilia Bicec-Zanardelli a fost „impusă” de situație să scrie (altfel n-ar fi rezistat!), dar să revină la travaliul scrisului într-o altă manieră și într-o nouă ipostază. E cert, cuvântul este o unealtă mult mai sigură, mai salvatoare, e ca un remediu contra celor mai grave maladii și suplicii umane. Ferice de acei care, atunci când sunt flagelați de soartă, dar mai și aflându-se departe de casă și de cei dragi, se regăsesc în Cuvântul-salvator. Este și cazul Liliei Bicec-Zanardelli.

Cartea sa *Testamentul necitit*. (*Scrisorile unei mame plecate la necitit*. (*Scrisorile unei mame plecate la muncă în Occident*), apărută la Cartier, în 2009, este prezentată în formula unei istorii orale, totodată fiind, ca esență, mai mult decât o „poveste” personală. Pornind de la propria-i trăire, autoarea ajunge să întregască o filă inedită a istoriei zilelor noastre. Deși nu intenționez să fac referință la *Testamentului necitit*, a trebuit, totuși, să-mi exprim prețuirea și dintr-un motiv banal – ni s-au intersectat „interesele”, am abordat și eu subiectul migrației în cartea *Viața unei nopți sau Totentanz*. Numai că eu am făcut-o ca un observator implicat în subiect de la distanță, axându-mă pe forța intuiției și veridicitatea informației recepționate. Am avut însă o satisfacție incredibilă de a fi primul lector/cititor al unei recente creații a Liliei Bicec-Zanardelli, cartea intitulată metaforic *Bumerang*. Recunosc, nici acest nou salt nu m-a surprins! Mă așteptam la o continuitate a mesajului relatat în *Testamentul necitit*. Surpriza fiind alta: felul cum deapănă autoarea ideea migrației, dezvăluind într-un mod dramatic

impactul care-l are acest fenomen asupra celor rămași acasă. Copiii... Ei sunt cei marcați irecuperabil. Plecarea femeilor-mame la muncă în străinătate le determină soarta. Frustrarea, lipsa căldurii și a sfatului matern le pecetluiește viitorul. Marea majoritate a acestor copii, deși au aparent de toate, vor fi marcați pentru totdeauna, fapt care se va reflecta, mai târziu, nu doar în destinul lor.

Cartea e ca o oglindă cu două fețe: în una se uită copilul, iar într-o alta adulții (raza-reverberatorie venind din cealaltă carte – *Testamentul...*). Va fi un diptic verbal, astfel mi-am zis după ce am citit *Bumerang*-ul. Prima carte fiind ca un preludiviu emoționant, dureros, prevestitor, pe când aceasta – continuarea explozivă, vulcanică, mai mult decât dramatică. Este cutremurătoare. Autoarea își asumă rolul de copil abandonat de unul dintre părinți – de mamă, și supus violenței (și incestului) de către celălalt părinte... A te „întrupa” într-o altă vârstă nu e simplu, dar nici a descrie prin ochii unui copil o realitate devastatoare. Liliei Bicec-Zanardelli i-a reușit! Elena, copila care „a evadat din infern” este un strigăt al mai multor copii care suportă consecințele migrației mamelor. Cu părere de rău, nu e un caz unicat. În fiecare zi mass-media ne șochează cu informații apocaliptice, însăpământându-ne.

Cartea Liliei Bicec-Zanardelli este ca un avertisment, un P.S. al *Testamentului*... Prin trăirile zbuciumate ale eroinei sale, prin meditațiile din jurnalul acesteia, care sunt un manifest al unei copilării mutilate, autoarea atenționează nu doar mamele și tații, nu doar părinții care au dat naștere unor suflete și poartă răspundere pentru soarta și viitorul lor, dar și societatea – țara unde s-au născut aceștia, căci un stat, un guvern are aceeași misiune și menire părintească față de copiii-cetățeni ai săi, de a-i proteja, a le asigura un trai decent acasă. Sunt sigură că mulți, după ce vor citi cartea Liliei Bicec-Zanardelli, se vor supăra, considerând autorul, dar și personajul – un prozelit, care parcă și-ar tăia rădăcinile, și-ar schimba identitatea. Autoarea, prin eroina sa, își continuă gândul-avertisment prin argumente veridice, vizând întreaga omenire și apelând la conștiința trează a lumii căci nu: „...numai în Moldova tinerii mor schingiuiți în băți în închisori? Și-n Italia, și-n Franța, și-n SUA...” Peste tot! Valoarea mesajului cărții Liliei Bicec-Zanardelli *Bumerang*-ul este incontestabilă. Rămâne doar să fie auzit nu numai în versiune românească și nu doar în tălmăcirea minții...

Claudia PARTOLE

Ianuarie 2002

Oare într-adevăr a trecut atâta timp de nu-mi amintesc ziua despărțirii? Pot să uit atât de ușor? Ce ar fi să încerc numărătoarea inversă. Voi face ca la grădiniță. Voi număra pe degete, începând cu ziua de azi – 18 ianuarie. Vai! Și mănușițele mi s-au găurit tocmai acum, când frigul își face mendrele. Caută să pătrundă prin orice găurică, ca un hoț, furându-mi toată căldura. Mănușile le am din anul trecut. Le-am tot purtat la săniuș și s-au găurit. Cine să mi le coase? Să încerc eu! Dar oare avem ac și ață în casă? Și dacă avem, cine știe pe unde-o fi fiind. Gata, și ziua de azi o punem la trecut. Așa-a! Ieri am fost la școală și era 17 ianuarie – al doilea deget îndoit. Dar ce am făcut alaltăieri? Aha! Era duminică. Nu aveam chef să ies de sub plapumă. În casă era frig și-mi era foame. M-am trezit cu senzația că-mi intrase un șoricel în stomac. Ba mai rău, aveam niște crampe de-mi părea că-i un șobolan ascuns în burtica mea... Mi-am încolăcit mâinile, strângându-mă cu putere de parcă doream să-l sufoc. Dacă nu-l lăsam să se miște, durerile îmi treceau și stăteam liniștită la călduț. Mă țineam așa îmbrățișată și-mi plăcea, dar poate era mai bine dacă mă lua cineva cu adevărat în brațe... Cum o făcea mama când era acasă. Atunci eram mai mică?! Dar acum, nu mai sunt? Chiar am crescut așa de repede de la plecarea ei? Știu să-mi fac ceai, iar sâmbătă am prăjit cartofi, am așezat masa și mi-am spălat ciorapii. Mi-am făcut baie singură... Încă un deget îndoit! Sunt trei la număr...

Mi-i frig să țin mâinile în bătaia vântului necruțător. Mai bine le bag în buzunar și, din mers, să-mi amintesc ce am făcut în lipsa ei. Iarăși pierd șirul zilelor! Nu-mi aduc aminte nici ziua,

nici data când a plecat. Am să-l întreb pe tati. Poate el a notat în calendar, cum făcea ea, când trebuia să nu uite ceva important.

Grăbesc pasul, dar pierd firul număratului. Nu pot face mai multe lucruri dintr-odată: să număr invers și să-mi amintesc ce am făcut în fiecare zi, să îndoi degetele și să mă grăbesc acasă. Mai bine le las pe altădată...

Iarăși simt șoricelul cela blestemat! De câteva zile se furișează tot mai des și se zbate ca un nebun. Când o face pe poznașul trebuie neapărat să-i dau ceva de mâncare. Astfel se liniștește și nu mai umblă ca un netrebnic prin burta mea. Ce bine ar fi să gălesc ceva gustos și cald în casă...

Când a plecat, proasta de mine, m-am bucurat. Chiar a doua zi, la școală, m-am lăudat la toți: „Și mama mea a plecat în Italia!” Când a intrat învățătoarea, m-am liniștit, dar în capul meu triumfa gândul că mama a plecat în Italia.

Mă uitam cu aroganță la colegii mei. Îi sfidam nepăsătoare și le ziceam în sinea mea: „Acum, nu-mi pasă de nimeni! Eu și fratele meu, Nicu, vom avea tot ce ne dorim: biciclete, dulciuri și... bani de buzunar. De toate! Până azi am fost ca ceilalți copii. Cu părinți care așteaptă nerăbdători sfârșitul lunii să-și ridice leafa mizerabilă, amânând dorințele copiilor lor, de la o lună la altă. De azi înainte nu va mai fi așa. Va trebui doar să-i spun mamei ce vreau și ea îmi va trimite totul din țara aceea bogată”.

Mă făleam și fala mea avea efect. Toți mă priveau cu invidie, iar eu mă simțeam eroina clasei...

A trecut o lună, sau poate așa cred eu, dar ea încă n-a sunat. Unde a dispărut? Și dacă ne-a părăsit?... Uneori făceam năzbâții, mai mult eu, mai puțin Nicu. Ea ne dojenea, mai striga la noi, însă îi trecea repede. Și pe tati îl ierta când venea cherchelit. Era indulgentă sau așa credeam eu. Odată am auzit-o destăinuindu-se unei prietene. Zicea: „Sunt prea tolerantă (atunci n-am prea înțeles cuvântul), deocamdată le rabd pe toate, dar mi-i frică că într-o zi nu va mai fi loc în inima mea și atunci... nu știu ce va urma!...” Ce a vrut să spună? Deseori îmi vine greu să-i înțeleg pe maturi.

În sfârșit, am ajuns acasă. Tati îmi spune că... a sunat și-i totul bine. Îl văd supărat, mohorât și nu este momentul să-i pun alte întrebări. Nu înțelesesem de ce a spus „ea” și nu mama. Nici Nicu nu-i mai spune „mama”. L-am auzit mai alaltăieri: „Ea de ce nu trimite bani, doar ne-a promis?” Chiar și eu am început s-o numesc „ea”...

Slavă Domnului, în casă nu-i frig. Tati a aprins focul. De când „ea” a plecat, tati nu muncește, stă acasă sa aibă grijă de noi. Acum a ieșit, fără să-l mai aștepte pe Nicu să mâncăm împreună.

Pe plită fierbe încet o cratiță cu fasole. Nicu trebuie să apară din moment în moment. Azi n-am dorit să-l aștept, nici el n-a făcut-o alaltăieri. N-am intenții să-i răspund cu aceeași monedă, îmi este foame. N-am avut nimic la pachet... Biscuiți nu mai avem, magiunul este pe terminate, unt n-am gustat de vreo două săptămâni. Dimineața bem ceai, colorat pentru toți trei cu același pliculeț. Ieri Olga, prietena mea, m-a servit cu două prăjituri de casă și m-a întrebat când vine mama. Eu i-am răspuns supărată: „Nu știu...”

A intrat Nicu. Ca de obicei, e vesel, glumește, mă ia peste picior. Eu tac și pun la cale un plan. El continuă să mă sfideze, zicându-mi că-s mută. De-ar ști el ce gânduri îmi dau târcoale! Trebuie să scot banii care i-am agonisit umblând cu uratul și semănatul la sărbătorile de iarnă. Voi cumpăra biscuiți, unt și o cutie de ceai. Dacă mi-i dă pe ai lui și Nicu, mai cumpăr ceva. Bine că nu i-am dat banii lui tati! I-a cerut, dar n-a insistat și nici noi nu ne-am grăbit să-i dăm. Banii lăsați de „ea” s-au terminat. Alții nu trimite. Din ce vom trăi?

Trebuie să-l conving pe Nicu! Nu cred că i-a cheltuit, vrea să-și cumpere bicicletă, dar nu-i ajuns, sunt puțini... Lasă că știu eu cum să-l provoc... Tati încă nu s-a întors. Știu că lui frate-meu fasolea nu-i place, iar magazinul de lângă noi mai este deschis încă o jumătate de ora. Înfometat, Nicu se apropie de plită, ridică capacul să vadă ce fierbe în cratiță. Strămbă din nas, zicând: „Iar fasole?” Acum este momentul să vin cu ideea! Frate-meu nu-i

zgârcit și, dacă va înțelege că pun la bătaie și banii mei, nu va aștepta mult să fie înduplecat... Yes! Trucul meu a funcționat. Nicu m-a întrebat dacă mergem împreună sau se duce doar el. Aha, să-și pună pofta-n cui!...

Tati nu apare. Suntem prea înfometăți să-l așteptăm. Pun pe masă două farfurii cu fasole: lui Nicu mai puțin, mie mai mult. Apropii un tacâm de Nicu, să-și pună salamul pe care l-a tăiat în felii groase și strâmbe. Îmi lasă gura apa, urmărindu-l cum le așează pe farfurie fără să le guste. Eu nu-s așa de răbdătoare ca el... Amândoi mâncăm fără să discutăm. Nicu nu mă întreabă cum a fost azi la școală, nici eu nu-i povestesc nimic. Nu am avut o zi ieșită din comun. Apoi, se ridică primul de la masă și zicând că-l doare capul, intră în altă cameră și pornește televizorul. Eu trebuie să spăl vesela! Bine-e-e... Mă las purtată de gânduri. Poate că ar fi bine să scriu tot ce mă frământă, astfel m-aș elibera de noianul gândurilor care vin neîntrebate în capul meu, fără pic de răgaz.

Idee! O să țin un jurnal. Am avut un carnet de cântece, dar mi l-a rupt tati când a venit într-o seară beat și nu i-am acordat atenție. Scriam o dedicație, eram concentrată, dar mi-a zburat carnețelul cu tot cu cântece tocmai în cealaltă cameră. Și... s-a zis cu el... N-am mai avut chef să-l refac. Când m-au întrebat fetele unde mi-i, le-am spus că m-am plictisit să scriu în el, dar un jurnal e altceva...

Da! Trebuie să-l întreb pe Nicu când, cam pe ce dată, a plecat mama, el la sigur își amintește. E mai mare ca mine cu doi ani. Și-apoi îi tare în matematică. Acum stă la televizor, zice că-l doare capul. E doar un pretext ca să nu mă ajute în casă. E palid și când joacă fotbal, și când glumește – mereu e așa. Nu-l înțeleg când îl doare cu adevărat ceva și când minte... Intru la el. Tare-mi place să-l hărțuiesc și să-i tulbur lenevia...

— Îți amintești când a plecat?

— Cine? mă întrebă a lehamete Nicu.

— „Ea”, mama...

— Aa! „Ea”? Nu-mi amintesc. Lasă-mă în pace, vreau să privesc filmul, îmi răspunde Nicu încruntându-și sprâncenele și dându-mi astfel de înțeles că nu dorește să vorbească despre mama... Despre „ea”!

Din jurnalul unei rebele

Mă părăsesc toate ființele scumpe. Oare Cel de Sus nu se gândește și la mine? Mă lasă așa a nimănui? Cu ce am greșit? Cu bunica, ne duceam la biserica din sat, mă rugam pentru ființele dragi și scumpe mie, așa cum mă învățase ea, dar și pentru sănătatea ei... a mamei. În fiecare seară, înainte de culcare, îmi făceam semnul crucii, spuneam „Tatăl nostru” și-l rugam pe Dumnezeu să ne ocrotească. Rugăciunile mele au fost în van...

În fiecare vară, bunica ne lua la ea, în casa ei așezată între doi cireși rotați, în care puteam urca doar cu scara de mari ce erau. La umbra unuia dintre ei aveam căsuța mea improvizată dintr-un pat vechi, acoperit cu o saltea ponosită și câteva jucării jerpelite. La poalele acestor pomi stăteam la umbră, iar când venea vreo prietenă de-a bunicii, ascultam cu gura căscată toate noutățile din sat. Nu-i cunoșteam pe oamenii despre care discutau ele, dar îmi plăcea atât de mult să le ascult, încât îmi imaginam în felul meu pe fiecare. Le știam numele, chiar dacă nu-i văzusem niciodată, și eram sigură că-i cunosc și la înfățișare. În discuțiile bunicii nu lipsea câte ceva din trăsăturile fizice și felul de a fi al celor despre care se vorbea. „Acel cu părul sur de tânăr”, „Lida – șchioapa”, „Iliana bețivana”... Îmi imaginam clar unde locuiesc, căci de fiecare dată „parlamentul din casa bunicii” nu uita să adauge și unele indicii: „de peste iaz”, „de lângă râpă”, „peste drum de moară”, „din vârful dealului”...

De când a plecat mama, n-am mai fost la bunica. Tati nu dorea să ne ducă, iar bunica nu venea să ne ia. Lui tati nu-i plăcea bunica, o vorbea de rău, zicea că-i bătrână și leneșă. Eu însă mă simțeam bine la ea. A fost minunată ultima vacanță de vară,

când Nicu se îmbolnăvise. Mama m-a dus numai pe mine la buna Maria, la țară, așa-i plăcea ei să spună – probabil, pentru a sublinia că noi suntem orașeni.

Bunica avea câteva găini și un cocoș, mândria orățăniilor ei. Dimineața sau când mă trezeam eu, dar încercam să nu trândăvesc prea mult, ca nu cumva să-mi scape ceva din evenimentele zilei, deschideam larg ochii și, strigând-o pe bunica, întrebam ce oră este. Apoi, toată ziua mă țineam din urma ei ca scaiul. Unde era ea, eram și eu. Nu se supăra, ba din contra mă încuraja, zicându-mi că-s umbra ei. Într-o dimineață, ca în multe alte, m-am dus cu ea în coteț să le aruncăm găinilor boabe de porumb. Imitând-o pe buna și mulțumită că mă lasă s-o ajut, am întreat-o numele găinilor. Ea m-a privit, zicându-mi șugubeață:

— Încă nu le-am botezat.

— Cum, găinile tale nu au identitate, nu au un nume?

— Nu, dar dacă vrei, facem azi botezul găinilor și un prânz copios în cinstea lor, îmi răspunse bunica serioasă.

Am întreat-o dacă le pot boteza eu, adică să le pun numele sau cu un cuvânt nou învățat de la mama, să le dau identitate.

— Da! mi-a răspuns ea mulțumită, continuând, Uită-te, cea de lângă cocoș e favorita lui. Cam ce nume crezi că i se potrivește?

— Regina! i-am răspuns satisfăcută că-mi venise un nume atât de fain.

— De ce anume Regina?

— Păi, nu vezi ce gât lung are? E ca și Cleopatra. Mama îmi spusese că această regină a Egiptului avea gâtul lung, era grațioasă, avea mers elegant. Nu vezi cum se mișcă și găina asta? O fi și ea de viță nobilă!

Bunica a râs cu poftă, provocându-mă și pe mine, care aveam o misiune atât de important și trebuia s-o fac pe serioasa.

— Pe cea roșcată cum o numim? mă întrebă iscoditor.

— Pe ea? Pe ea... I-ar sta bine chiar așa cum este – Roșcata.

— Dacă zici tu și mie îmi place... Amin! rosti hotărât bunica.

— Pe cea tărcată, o numim Tărcata. N-am de gând să-i schimb numele, oricum o strigi așa de vreo doi ani.

— Da, zise bunica.

Eu, privind-o țintă, am întrebat:

— Și ouăle pe care le face sunt tărcate?

— Nu, draga mea. Vrei să-ți gătesc ceva bun ca să te convingi?

— Da „minciunele” îmi faci? Multe, multe, ca să-i ducem și lui Nicu.

Atunci, amintindu-mi de „minciunelele” bunicii am lăsat celelalte găini nebotezate, trăgând-o de poala rochiei ca să ieșim mai repede din coteț. Bunica mai știa să facă și cel mai gustos ceai. Mamei nu-i plăcea. De câte ori venea la buna îi aducea câte o cutie de ceai din care își pregătea doar pentru ea. Iar mie îmi plăcea nu numai ceaiul bunicii, dar și numele – „mugurel”. Aducea din grădină rămurile mici, rupte de la pomi și împreună cu florile de tei, care nu se terminau niciodată în casa ei, le punea într-un ceainic mic, peste care turna apă clocotindă. Acoperea ceainicul cu un prosop și mă făcea să aștept de fiecare dată, zicând că-i secretul lui „mugurel”.

Bunica mai făcea și cele mai gustoase dulciuri, și cei mai călduroși ciorapi de lână. Acum însă, iată, plecăm la ea... Tati ne-a spus: „A murit bunica voastră...”

* * *

...Toate ușile de la casa bunicii sunt deschise vraște. Ținându-ne de mână cu Nicu, intrăm în Casa Mare. Bunica stă întinsă într-o ladă lungă cum n-am mai văzut niciodată. E un sicriu... Toți sunt ocupați, abătuți și triști, încât doresc să stau cât mai departe de aceste fețe străine și posace. Toată lumea vorbește în șoaptă, aud din când în când câte o bătrână care zice: „Cam tânără s-a dus Maria, ar mai fi putut să trăiască. Eu îs cu vreo șapte ani mai mare decât dânsa...” „A murit sărmana singură în casă, nimeni nu i-a ținut lumânarea...” Ascult, dar nu înțeleg

ce înseamnă a muri. Bunica doarme, deși nu este în patul ei, ci în sicriu. Mă apropii și vreau s-o iau de mână, dar mă opresc nedumerită. Îi observ mâinile încrucișate pe piept cu o lumânare prinsă între degete. Ceva o împiedică să se miște, să se ridice, să mă îmbrățișeze?! Îmi atrage atenția costumul bunicii de culoarea vișinei coapte. Nu-l mai văzusem niciodată până atunci. L-o fi ținut ascuns în Casa Mare, unde îmi era frică să intru singură. Privirile mele se opresc pe fața ei: are ochii închiși, dar mi se pare că mă privește pe sub gene cum o făcea deseori când mă îndemna să dormim la amiază. Acum văd că nu mă observă și cred că privește spre ungherul casei, unde e agățată icoana cu prosopul cusut de ea în tinerețe. Acolo o surprindeam că-și spunea rugăciunile în gând, privind țință spre icoană, fără a întoarce capul până termina. Îmi îndrept privirea spre icoana Maicii Domnului, dar nici Ea, nici bunica nu se uită la mine. Privesc speriată în jur: Nicu dispăruse... Mai stau un pic lângă sicriu. Nimeni nu-mi acordă nicio atenție. Ies afară, strecurându-mă printre cei care intrau și ieșeau. Nici afară nu mă simt în apele mele. În curte se joacă niște copii pe care nu-i cunosc și, fără să gândesc mult, intru în bucătărie. Aici, câteva femei din sat, unele tinere, altele bătrâne, fac sarmale. Mă uit cu coada ochiului, poate o întâlnesc pe prietena bunicii, dar nu este și nu știu de cine să mă lipesc. Cât aș da s-o găsesc aici doar pe bunica, să bem ceai, să mâncăm „minciunile”... Femeile gălăgioase sporovăiesc fără să mă ia în seamă. Mă surprinde, totuși, privirea unei bătrâne exact în momentul când vrea să spună ceva: „Da tu ce stai aici? Du-te la bunică-ta. Du-te, du-te, și privegheaz-o...” Ies fără să întreb de ce trebuie s-o veghez pe bunica, doar n-are de gând să fugă... Dar mă supun și intru în Casa Mare. Pe scaune, în fața sicriului stau câteva bătrâne șușotindu-se. Mă uit pieziș la ele, chitind unde ar fi mai bine să-mi găsesc un locușor. Dar abia mă așezi că vreau din nou să ies. Nu-mi place aici. Șușoteala bătrânelor mă plictisește și, plus la toate, îmi vine câte un miros izbitor de naftalină de la ele, încât mă năpădește strănutul și abia reușesc să apuc nasul cu

degetele. Nu vreau să le deranjez. Totuși îmi iese câte un „apciu” strangulat. Continuu să le privesc pe furis, întrebându-mă: „Oare cine-s? Nu le-am văzut niciodată la bunica. Probabil nu-s din mahala ei.” Bătrânele pălăvrăgesc fără să-mi dea atenție. Iar eu, ca să-mi aflui ocupație, încep să-mi leagăn picioarele: în sus, în jos... Una dintre ele mă observă și-mi face semn să mă opresc. Încetinesc legănatul picioarelor și, punând mâinile pe genunchi, fac o mutriță cuminte de îngeraș veghetor lângă sicriul bunicii. Continui să mă gândesc: Toți zic că-i seamăn mamei, iar ea e leit bunica. Iar ei îi plăcea să se laude vecinelor că-i seamăn. Desigur, eu confirmam de fiecare dată printr-un surâs că are dreptate, de parcă cineva mi-o cerea. De câte ori ieșeam cu ea la magazinul din sat, femeile curioase o iscodeau: „E nepoată-ta”? Iar bunica dădea mândră din cap. Nu întotdeauna îmi plăcea să-i semăn bunicii. Poate pentru că tati, când se supăra pe mama, îi striga: „Parcă ești mă-ta. O slăbănoagă și o cicălitoare!”. De când a plecat mama, dacă lui tati nu-i convine ceva, îmi aruncă aceleași cuvinte mie: „Ești ca mamă-ta”. Cum era mama, cum a fost bunica, cum sunt eu? Știi doar că încă-s mică, deși nimeni nu mă mai ridică în brațe, nu mă giugiulește, nu-mi împletește două coșițe... Oare ce nu-i convine lui tata...?

Înainte de înmormântare, a sunat mama. Nu știi de ce, dar mă așteptam s-o aud plângând sau cel puțin să vorbească în șoaptă. Ea însă striga, ca de la capătul lumii, întrebându-l pe tati, dar auzeam bine și eu care stăteam alături, dacă a primit banii. Mi se făcuse tare dor de ea și-l trăgeam insistent de poala paltonului să-mi dea și mie mobilul să vorbesc.

— Elena, a ajuns vocea ei din depărtare la urechile mele, dar a sunat atât de blând, încât am simțit-o aproape, atât de aproape, încât am rostit sau, poate, am strigat:

— Mamă! Și mi-am aruncat privirea, căutând-o prin curtea bunicii...

— Mamă, am strigat, când vii acasă?

Doar atât am întrebat-o, căci mi se opri un nod în gât, sugrumându-mi respirația și vorbele. Lacrimile mi-au invadat obrazii. Iar aerul care-mi intra și ieșea din plămâni mi se părea atât de puțin, încât respirația-mi era slăbită, gata-gata să se oprească. Îmi pieriseră toate cuvintele, deși doream să-i spun despre toate câte mi s-au adunat în inimă și să plâng în hohote... Vocea ei moale, rugătoare și blândă îmi pătrundea prin toți porii, făcând-mă să mă clatin și să-mi pierd echilibrul. Îmi spunea ceva, dar cuvintele ei se pierdeau pe drumul îndepărtării și nu ajungeau la mine. Tăceam, încercând să-i recepționez cel puțin melodia cuvintelor, dar a durat câteva secunde, căci ceva mă impuse să trec de la o extremă la alta. Simțeam cum în mine încolțea o ură imposibil de stăpânit. Glasul mamei devenea schimbat, iar lacrimile mi-au secat într-o clipă. „Au dat-o de pomană pe Principesa!”, am strigat cu atâta furie, de parcă pierderea unei găini era motivul tuturor necazurilor mele. Dar ea nu m-a întrebat cui a fost dată. Poate nici n-o interesa. Repeta aceleași cuvinte: „Nu pot să vin, nu am acte...”

— Ce fel de acte? Zi că le-ai pierdut, că a murit bunica...

— Mama, mama... în locul vocii ei se auzi un sunet straniu, apoi dispăru. Pierdusem legătura sau, poate o pierdusem și pe mama... Pe „ea”!

8 Martie

La noi este zi de odihnă, zi cu roșu în calendar, cum spunea bunica: „Ziua femeii”. Oare și-n Italia e sărbătoare? Dacă și acolo este sărbătoare, oare ce face „ea”? I-a dăruit cineva vreo floare? Mie nu mi-a dăruit nimeni nimic. Ieri, la școală, am așteptat să-mi trimită Petrică măcar un bilețel, dar i-a scris altei fete. Știu cui. Am observat când i-a strecurat în ghiozdan ceva. Bine că am văzut, mi-am luat de-o grijă... Nicu încă doarme, îl aud cum sforăie. Zice că are nasul astupat, dar sforăie și iarna, și vara, fie că-i răcit sau nu. Înainte de a pleca, mama l-a dus la medic, i-au făcut ceva la nas, dar Nicu zicea că l-a durut așa de tare că nu se mai duce nici legat. Ce să fac, să mă ridic din pat sau să mai stau? Îmi este foame sau mi se pare!? Această senzație o am mereu sau, poate, șoricelul din stomacul meu s-a trezit? Ce năstrușnic este. Când nu-i convine ceva, începe să mă gâdile cu codița. Așa cum face și acum. Aș mai sta în pat, dar neastâmpăratul de șoricel se agită, cere să-i dau ceva bun. Un ceai?! Lasă-l să mai rabde, că și eu rabd. Stau în așternut. Mă asemăn, fără să vreau, cu un ghiocel pe care mi l-a arătat bunica anul trecut. Era o florică atât de plăpândă și micuță, încât eu nici n-am observat cum își ivea capul de sub stratul de zăpadă. Deși zilele cu soare călduț de primăvara se scurgeau una după alta, ghiocelul rămase sechestrat în acea palmă de înveliș glacial. Era sub gardul casei, ascuns de ciocurile și ghearele găinilor care mai dădeau câte o raită prin curte, dar și de razele calde ale primăverii. Bunica mă atenționează să nu-l ating. Îmi zise să-l las să iasă în voia lui. Încet-încet zăpada se va topi, iar ghiocelul va căpăta puteri, ieșind viguros la suprafață. „Dacă însă vei în-